**«Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ жанындағы медицина колледжі**

# ТӘЖІРИБЕЛІК САБАҚҚА АРНАЛҒАН ӘДІСТЕМЕЛІК НҰСҚАУЛЫҚ

Мамандық: 009130100 «Мейіргер ісі»
Біліктілік: 5AB091300101 «Мейіргер ісінің қолданбалы бакалавры»
Оқу түрі: күндізгі
Оқытудың нормативтік мерзімі: 3 жыл 6 ай
Циклдер және пәндердің индексі: АП 21
Курс: 3
Семестр: 6
Пән: «Мамандандырылған мейіргерлік күтім»
Бақылау түрі: емтихан
Жалпы еңбек сыйымдылығы сағат/кредит KZ: 96/4

Шымкент, 2025 ж.

Тәжірибелік сабакка арналған әдістемелік нұсқаулық «Мамандандырылған мейіргерлік күтім» пәнінің жұмыс оқу бағдарламасы негізінде құрастырылып, кафедра мәжілісінде бекітілді.

Хаттама № 1 «27» 08 2025 ж.

Кафедра меңгерушісі _____ Серикова Б.Д.

## 1- сабақ

**1.Тақырып:** Мамандандырылған мейіргерлік көмек. Мамандандырылған мейіргерлік көмектің мақсаты мен міндеттері.
**2.Мақсаты:** Денсаулық деңгейінің максималды мүмкіндігіне қол жеткізу, физикалық және психикалық ауытқушылығы бар адамдармен жұмыс істеу және оларды бейімдеу.
**3. Студент білуі тиіс:**
- Мамандандырылған мейіргерлік көмектің мақсаты мен міндеттерін анықтау.

**Студент істей білуі тиіс:**
- Мамандандырылған мейіргерлік көмек негіздері;
- Мамандандырылған мейіргерлік көмек міндеттері;

**4. Негізгі сұрақтар:**
- Мамандандырылған мейіргерлік көмек**.**
- Мамандандырылған мейіргерлік көмек негіздері.
- Мамандандырылған мейіргерлік көмек міндеттері.

**5. Білім берудің және оқытудың әдістері (шағын топтар, пікірталас, жағдайлық есептер, жұптасып жұмыс істеу, презентациялар, кейс-стади және т.б.):**
1. Тақырып бойынша сұрақтарды колдана отырып, тақырыпты талдау.
2. Кіші топтармен жұмыс істеу.
3. ТСО-дан қолдану ( ПК, мултимедиалық проектор) сабақ тақырыбын презентациялау.
4. Ситуациялық есептерді шешу.
5. Тақырып бойынша тестерді шешу.

**6. Әдебиеттер:** Соңғы бетті қараңыз.
**7.Оқыту және оқыту әдістері:**
- Дәріс: шолу
- Презентация, реферат, тест, глоссарий.

**8. Бақылау (сұрақтар, тесттер, есептер және т.б) ұсыныстар.**
**Тесттер:**
1. Ұзақ мерзімді катетерлеу пайдаланылатын катетер:
A. Померацев-Фолей
B. Нелатон
C. Тимман
D. Пеццер
E. Фулер
2. Геморрагиялық инсульт кезінде науқастың санасы:
A. Кома
B. Анық
C. Естен тану
D. Ступор
E. Сопор
3. Ми ішіне қан құйылулар кезінде науқасты тасымалдау:
A. Бастың қозғалтпау
B. Басты жоғары көтеру
C. Аяғын көтеру
D. Жиі бастың орнын өзгерту
E. Жиі дене орнын өзгерту
4. Менингит диагноз қою үшін дәлелді зерттеу:
A. Ликвордың өзгерістері

B. ЭТЖ көбеюі
C. Лейкоцитоз
D. Лимфопения
E. ЭТЖ төмендуі
5. Өкпе туберкулезі кезінде тағайындалған диета №:
A. 11
B. 8
C. 7
D. 14
E. 10
6. Іш жүрмейтін кезінде тағайындалған диета №:
A. 3
B. 5
C. 8
D. 10
E. 0
7. Диарея кезінде тағайындалған диета №:
A. 4
B. 10
C. 5
D. 8
E. 9
8. Созылмалы гастрит кезінде тағайындалған диета №:
A. 2
B. 1
C. 3
D. 4
E. 7
9. .... - Мейірбикелік көмектің сапасын бақылау үшін қажеттімейірбикелік құжаттама.
A. Мейірбике бақылау картасы
B. Реанимациялық картасы
C. Дене қызуы парағы
D. Порционник
E. Мейірбикенің іс-әрекетінің журналы
10. Қызба кезінде кез келген жастағы балаларға берілетіндәрі:
A. Парацетамол
B. Салицилаттар
C. Анальгин
D. Амидопирин
E. Димедрол

**Ситуациялық есептер:**

Ірі ЕПМ-дегі шұғыл хирургия бөлімшесінде жұмыстың жағдайымен және төмендеген жалақыға байланысты, мейірбикелердің жұмыс тәртібі төмендеді, жұмысқа кешігулермен себепті қалулар, қиын тапсырмаларды орындауда және науқастарға емдік іс шараларды орындамау салдарынан, жеткілікті күтім көрсетілмегендіктен асқынулар пайда болды.
Қызметкерлер арасында психологиялық жайсыздық, ЕПМ әкімшілігіне бағытталған кикілжің байқалды. Бірнеше мейірбике өз еркімен жұмыстан шықты. 10 жылдық еңбек өтілі

бар, тәжірбиелі аға медбике өз жұмысын формальды орындап, жағдай сапасын арттыруда ешқандай жұмыс жасап жатқан жоқ.
Кикілжіңнің өсу типін анықтаңыз:
1. ішкі жекелік
2. жеке аралық
3. топ аралық
4. жеке аралық және топтық
5. функциональды
6. дисфункциональды
**Жауабы: 3,6**

## 2- сабақ

**1. Тақырып**: Әр түрлі емдеу - профилактикалық ұйымдардағы пациенттерге мейіргерлік қызмет көрсету әдістері.
**2. Мақсаты** Студенттерге әр түрлі емдеу-профилактикалық ұйымдарда (аурухана, емхана, диспансер, амбулатория, санаторий және т.б.) пациенттерге мейіргерлік көмек көрсету әдістерін үйрету, олардың кәсіби дағдыларын қалыптастыру.
**3. Студент білуі тиіс:**
- Алғашқы дәрігерге дейінгі көмек көрсету алгоритмдерін үйрету.

**Студент істей білуі тиіс:**
Науқастар мейіргерлік көмек көрсету әдістерін үйрету, олардың кәсіби дағдыларын қалыптастыру.
**4. Негізгі сұрақтар:**
Емдеу-профилактикалық ұйымдары;
Мамандандырылған мейіргерлік көмек негіздері.
Мамандандырылған мейіргерлік көмек міндеттері.
**5. Білім берудің және оқытудың әдістері (шағын топтар, пікірталас, жағдайлық есептер, жұптасып жұмыс істеу, презентациялар, кейс-стади және т.б.):**
1. Тақырып бойынша сұрақтарды колдана отырып, тақырыпты талдау.
2. Кіші топтармен жұмыс істеу.
3. ТСО-дан қолдану ( ПК, мултимедиалық проектор) сабақ тақырыбын презентациялау.
4. Ситуациялық есептерді шешу.
5. Тақырып бойынша тестерді шешу.

**6. Әдебиеттер: Соңғы бетті қараңыз.**
**7.Оқыту және оқыту әдістері:**
- Дәріс: шолу
- Презентация, реферат, тест, глоссарий.

**8. Бақылау (сұрақтар, тесттер, есептер және т.б) ұсыныстар.**
**Тесттер:**
1. Мейіргерлік үрдістің бірінші кезеңі:
A) Мейіргерлік диагноз қою
B) Бағалау (пациенттің жағдайын анықтау)
C) Жоспарлау
D) Бағалау нәтижесін талдау
2. Амбулаториялық жағдайда мейіргердің негізгі міндеті:
A) Хирургиялық операциялар жүргізу
B) Пациентке күтім жасау, профилактикалық шаралар ұйымдастыру
C) Медициналық тексеру актілерін бекіту

D) Дәрігерге диагноз қоюда көмек көрсету
3. Профилактикалық қызметтің басты мақсаты:
A) Ауруларды емдеу
B) Аурулардың алдын алу және салауатты өмір салтын насихаттау
C) Тек диспансерлік бақылау
D) Жедел көмек көрсету
4. Мейіргерлік құжаттарды дұрыс толтыру не үшін қажет?
A) Құжат айналымын жеңілдету үшін
B) Мейіргердің жұмысына баға беру үшін
C) Пациенттің жағдайы мен күтімін жүйелі бақылау үшін
D) Жалақыны есептеу үшін
5. Диспансерде мейіргердің негізгі функциясы:
A) Науқастарды операцияға дайындау
B) Пациенттерге ұзақ мерзімді бақылау мен алдын алу шараларын ұйымдастыру
C) Қан талдауын жасау
D) Күнделікті емшара жүргізу
6. Стационарда мейіргердің басты қызметі:
A) Пациентті тіркеуге алу
B) Пациентке күтім мен емшара жүргізу
C) Дәрігерлік кеңес беру
D) Санитарлық-ағарту жұмыстарын жүргізу
7. Пациентпен қарым-қатынаста мейіргердің ең басты ұстанымы:
A) Қаталдық
B) Адамгершілік және эмпатия
C) Формалды сөйлесу
D) Тек нұсқау беру
8. Санаторий жағдайында мейіргердің ерекшелігі:
A) Тек дәрігер нұсқауларын орындау
B) Сауықтыру және оңалту шараларын ұйымдастыру
C) Төтенше жағдайларға жауап беру
D) Диагностикалық процедуралар жүргізу
9. Мейіргерлік үрдістің соңғы кезеңі:
A) Бағалау (нәтижесін анықтау)
B) Жоспарлау
C) Диагноз қою
D) Құжат толтыру.
10. Пациенттің құқықтарын сақтау мейіргердің қай этикалық қағидасына жатады?
A) Адалдық
B) Құпиялылық
C) Кәсібилік
D) Әділдік

**Ситуациялық есептер:**
Науқас амбулаторияға жоғары қан қысымы және бас ауруы шағымымен келді. Ол бұрыннан гипертониямен диспансерлік есепте тұрады. Мейіргер пациентті қабылдауға дайындап, артериялық қысымын өлшеді — 165/100 мм сын.бағ.
**Сұрақтар:**
1. Мейіргердің алғашқы әрекеті қандай болуы тиіс?
2. Бұл жағдайда мейіргер қандай профилактикалық кеңестер береді?

**Жауап:**
- Пациентке тыныштық қамтамасыз ету, дәрігерді шақыру.
- Қысым төмендету бойынша нұсқаулар (дәрі-дәрмекті уақтылы қабылдау, тұзды шектеу, стресс факторларын азайту, күн тәртібін сақтау).

**3- сабақ**

**1. Тақырып:** Кардиологиялық бейіндегі пациенттерге мамандандырылған мейіргерлік күтімді ұйымдастыру.
**2. Мақсаты:** Студенттерге жүрек-қантамыр жүйесінің ауруларымен (артериялық гипертензия, ишемиялық жүрек ауруы, жүрек жеткіліксіздігі, инфаркт, аритмия және т.б.) ауыратын пациенттерге мамандандырылған мейіргерлік күтімді ұйымдастыру қағидаларын меңгерту және клиникалық ойлау дағдыларын қалыптастыру.
**3. Студент білуі тиіс:**
Кардиологиялық аурулардың негізгі түрлері мен патогенезін;
Жүрек-қантамыр жүйесінің анатомо-физиологиялық ерекшеліктерін;
Кардиологиялық науқастардың негізгі шағымдары мен клиникалық белгілерін;
**Студент істей білуі тиіс:**
Пациенттің жалпы жағдайын бағалау (терісі, тынысы, пульс, артериялық қысым, ісінулер);
Артериялық қысымды, жүрек соғысын, тыныс жиілігін дұрыс өлшеу және нәтижесін жазу;
ЭКГ-ға дайындау және кейінгі күтім жүргізу.
**4. Негізгі сұрақтар**
Кардиологиялық бөлімшедегі мейіргердің негізгі міндеттері қандай және ол мейіргерлік үрдістің қай кезеңдерін орындайды;
Жедел миокард инфарктісі кезінде мейіргердің алғашқы әрекеттері қандай болу керек? (кемінде 3-4 негізгі іс-әрекетті атаңыз)
Артериялық гипертензиямен ауыратын науқастың үй жағдайында өзін-өзі бақылауын ұйымдастыруда мейіргер қандай кеңестер береді.
**5. Білім берудің және оқытудың әдістері (шағын топтар, пікірталас, жағдайлық есептер, жұптасып жұмыс істеу, презентациялар, кейс-стади және т.б.):**
1. Тақырып бойынша сұрақтарды колдана отырып, тақырыпты талдау.
2. Кіші топтармен жұмыс істеу.
3. ТСО-дан қолдану ( ПК, мултимедиалық проектор) сабақ тақырыбын презентациялау.
4. Ситуациялық есептерді шешу.
5. Тақырып бойынша тестерді шешу.
**6. Әдебиеттер: Соңғы бетті қараңыз.**
**7.Оқыту және оқыту әдістері:**
- Дәріс: шолу
- Презентация, реферат, тест, глоссарий.

**8. Бақылау (сұрақтар, тесттер, есептер және т.б) ұсыныстар.**
**Тесттер:**
1. Миокард инфарктісі кезінде мейіргердің ең бірінші әрекеті:
A) Пациентке нитроглицерин беру
B) Пациентті отырғызу және тыныштық қамтамасыз ету
C) Пациентке жылы су беру
D) Пациентке физикалық жаттығу жасауға кеңес беру
2. Кардиологиялық науқастарға арналған диета қандай қағидаға негізделеді?
A) Ақуызды шектеу
B) Тұз бен сұйықтықты шектеу, майсыз және жеңіл тағам

C) Тәтті мен көмірсуларды көбейту
D) Қатты және дәмді тағамдар ұсыну
3. Артериялық қысымды өлшеу кезінде қателікке әкелетін жағдай:
A) Пациент тыныш отыр
B) Манжет дұрыс өлшемде таңдалған
C) Пациент сөйлеп отыр
D) Манжет жүрек деңгейінде орналасқан
4. Гипертониялық криз кезінде мейіргердің басты міндеті:
A) Пациентке су ішуге кеңес беру
B) Дәрігерді шақырып, тыныштық сақтау
C) Пациентті тұрғызу және қозғалысқа шақыру
D) Ас қабылдауға рұқсат беру
5. Жүрек жеткіліксіздігі бар пациентті күту кезінде неге көңіл бөлінеді?
A) Артық сұйықтық ішуді қамтамасыз ету
B) Пациентке физикалық жүктеме беру
C) Сұйықтық пен тұзды шектеу, демалыс режимі
D) Күніне 3 литр су ішуге мәжбүрлеу
6. ЭКГ-ға пациентті дайындау кезінде мейіргер не істеуі керек?
A) Пациентке физикалық жаттығу жасауға рұқсат ету
B) Пациенттің терісін майсыздандыру және толық тыныштық қамтамасыз ету
C) Пациентті аш қарынға әкелу
D) Қол мен аяққа кез келген жерге электрод қою
7. Нитроглицерин қабылдағаннан кейін бас айналу және әлсіздік байқалса, мейіргердің әрекеті:
A) Дозаны көбейту
B) Пациентті жатқызып, қан қысымын өлшеу
C) Дәріні қайта беру
D) Пациентті отырғызу және су ішуге кеңес беру
8.Естен тану кезінде мейірбикелік тәуелсіз іс-әрекеті:
A. мүсәтірді іскеу
B. басты көтеру
C. жүрек аймағына қышаны қою
D. преднизолон енгізу
E. басына мұздатқыш қою
9.Анафилактикалық шок кезінде науқастың басты мәселесі:
A. қан қысымын төмендеу
B. терінің бозаруы
C. ентікпе
D. жиі жіп тәрізді пульс
E. терінде қышыйтын бөртпелер
10.Анемиялық синдромына тән:
A. әлсіздік, жүрек соғу, сынғыштық тырнақ
B. қан қысымын жоғарылыу, бас ауруы
C. тәбеттің жоғарылау, артық салмақ
D. сананың жоғалуы, тырысулар
E. құсу, диарея

**Ситуациялық есептер:**

Кардиологиялық бөлімшеде жатқан науқас төсекте жатқан кезде кеуде тұсында қысылу сезімі мен қорқыныш пайда болғанын айтты. Тері бозарған, суық тер басқан, пульс әлсіз, жиілігі – 98 соққы/мин, АҚ – 90/60 мм сын.бағ.

**Сұрақтар:**

1. Мейіргердің алғашқы әрекеті қандай болуы керек?
2. Қандай дәрі-дәрмектер дайындалуы тиіс?
3. Бұл жағдайда пациентке қандай күтім ұйымдастырылады?

**Жауап:**

- Пациентті жатқызу, тыныштық пен ауа ағынын қамтамасыз ету;
- Дәрігерге дереу хабарлау;
- Оттегі беру;
- Нитроглицерин қабылдаудан бас тарту (қан қысымы төмен болғандықтан);
- Дәрігердің нұсқауымен кардиотоникалық және анальгетикалық препараттар дайындау (морфин, допамин, т.б.);
- Пациенттің жағдайын тұрақты бақылау (пульс, қысым, тыныс алу, сана).

## 4 - сабақ

**1. Тақырып**: Жүрек-тамыр жүйесі ауруларының негізгі синдромдарына мейіргерлік көмек көрсету.

**2. Мақсаты:** Студенттерге жүрек-тамыр жүйесі аурулары кезінде жиі кездесетін негізгі синдромдарды (жүрек ауыруы, ентігу, ісіну, тахикардия, артериялық гипертензия, гипотензия, жүрек жеткіліксіздігі және т.б.) таныстыру және осы жағдайларда мейіргерлік көмекті ұйымдастыру мен орындау дағдыларын қалыптастыру.

**3. Студент білуі тиіс:**

- Жүрек-тамыр жүйесінің құрылысы мен қызметі.
- Әр синдром кезінде мейіргерлік көмек алгоритмі.
- Пациентті бақылау параметрлері және мейіргерлік құжаттама.

**Студент істей білуі тиіс:**

- Пульс, артериялық қысым, тыныс жиілігін өлшеу және тіркеу.
- Пациентті ЭКГ-ға және қан сынамасына дайындау.
- Жүрек жеткіліксіздігі бар науқасқа күтім ұйымдастыру (дене қалпы, сұйықтықты шектеу, тыныштық).

**4. Негізгі сұрақтар:**

Жүрек-тамыр жүйесі ауруларында кездесетін негізгі синдромдар қандай және олардың клиникалық белгілерін атаңыз;

Жүрек жеткіліксіздігі кезінде мейіргердің негізгі бақылау және күтім шаралары;

Гипертониялық криз немесе стенокардия ұстамасы кезінде мейіргердің алғашқы іс-әрекеттерін сипаттаңыз.

**5. Білім берудің және оқытудың әдістері (шағын топтар, пікірталас, жағдайлық есептер, жұптасып жұмыс істеу, презентациялар, кейс-стади және т.б.):**

1. Тақырып бойынша сұрақтарды колдана отырып, тақырыпты талдау.
2. Кіші топтармен жұмыс істеу.
3. ТСО-дан қолдану ( ПК, мултимедиалық проектор) сабақ тақырыбын презентациялау.
4. Ситуациялық есептерді шешу.
5. Тақырып бойынша тестерді шешу.

**6. Әдебиеттер: Соңғы бетті қараңыз.**

**7.Оқыту және оқыту әдістері:**

- Дәріс: шолу
- Презентация, реферат, тест, глоссарий.

**8. Бақылау (сұрақтар, тесттер, есептер және т.б) ұсыныстар.**

**Тесттер:**

1. Артериялық гипертензия кезінде мейіргердің ең басты міндеті:
A) Пациентке көп сұйықтық беру
B) Артериялық қысымды тұрақты бақылау және дәрігер нұсқауын орындау
C) Пациентке белсенді қимыл жасауға кеңес беру
D) Қатты тамақтану режимін ұсыну
2. Жүрек жеткіліксіздігінің басты клиникалық белгісі:
A) Жөтел және мұрыннан су ағу
B) Ентігу, аяқтағы ісіну, шаршағыштық
C) Іштің ауруы мен құсу
D) Қатты терлеу мен қалтырау
3. Стенокардия ұстамасы кезінде мейіргердің алғашқы әрекеті:
A) Пациентті жатқызу және жылы су беру
B) Пациентке тыныштық қамтамасыз ету, нитроглицерин беру
C) Пациентке жүруді ұсыну
D) Пациентті тамақтандыру
4. Тахикардия кезінде мейіргер нені бақылауы тиіс?
A) Дене салмағы мен диетасы
B) Пульс жиілігі, ырғақ және артериялық қысым
C) Тері жағдайы
D) Пациенттің ұйқы ұзақтығы
5. Жүрек жеткіліксіздігі бар пациентке сұйықтық мөлшерін шектеудің себебі:
A) Сусыздануан сақтау
B) Ісінудің алдын алу
C) Тәбетті арттыру
D) Артериялық қысымды жоғарылату
6. Гипотензия кезінде байқалатын негізгі белгілер:
A) Бас ауруы, бас айналу, әлсіздік
B) Тәбет жоғарылауы
C) Ентігу мен тахикардия
D) Тершеңдік пен салмақ қосу
7. Миокард инфарктісі кезінде мейіргер не істеуі керек?
A) Пациентті тыныштыққа орналастыру және дәрігерді шақыру
B) Пациентке жүгіруді ұсыну
C) Ас қабылдауға шақыру
D) Денені жылыту
8. Цианоз дегеніміз не?
A) Тері мен шырышты қабықтың бозаруы
B) Тері мен еріннің көгеруі
C) Теріде дақтардың пайда болуы
D) Терінің қызаруы
9. ЭКГ-ға пациентті дайындау кезінде мейіргердің дұрыс әрекеті:
A) Пациентті жатқызып, толық тыныштықты қамтамасыз ету
B) Пациентке жаттығу жасату
C) Дәрі қабылдауға мәжбүрлеу
D) Электродтарды кездейсоқ қою

10. Гипертониялық криздің басты қаупі:
A) Дене қызуының көтерілуі
B) Инсульт немесе ми қан айналымының бұзылуы
C) Тәбет төмендеуі
D) Ас қорыту бұзылысы

**Ситуациялық есептер:**

**Ситуациялық есеп:** Науқас 58 жаста, шағымдары: кеуде тұсында ауырсыну, ентігу, әлсіздік, терінің бозаруы, суық тер. Пульс – 108 соққы/мин, артериялық қысым – 90/60 мм сын.бағ. Ауырсыну нитроглицерин қабылдағаннан кейін басылмаған.

**Сұрақтар:**
1. Бұл жағдайда қандай синдром байқалады?
2. Мейіргердің алғашқы әрекеттері қандай болуы керек?
3. Пациентке қандай күтім шаралары ұйымдастырылады?

**Жауап үлгісі:**
1. **Болжамды синдром:** Жедел коронарлық синдром (миокард инфарктісі).
2. **Мейіргердің әрекеттері:**

Пациентті жартылай жатқызу қалпына орналастыру, тыныштық сақтау;
Ауа ағынын қамтамасыз ету, оттегі беру;
Дереу дәрігерді шақыру;
Қан қысымын, пульсті, тыныс жиілігін бақылау;
Дәрігердің нұсқауымен анальгетик немесе антиагреганттарды дайындау.

## 5- сабақ

**1. Тақырып:** Миокард инфарктынан кейінгі кезеңдегі мейіргерлік оңалту көмегін ұйымдастыру.

**2. Мақсаты:** Миокард инфарктісінен (МИ) кейінгі кезеңдегі пациенттерге мейіргерлік оңалту көмегін ұйымдастырудың негізгі қағидаларын меңгерту; студенттерге науқастың физикалық, психологиялық және әлеуметтік сауығуын қамтамасыз ету жолдарын үйрету.

**3. Студент білуі тиіс:**
- Миокард инфарктісінің себептері, патогенезі және негізгі клиникалық кезеңдері;
- Миокард инфарктісінен кейінгі кезеңдердің сипаттамасы (жедел, ерте оңалту, кеш оңалту амбулаторлық кезең);
- Оңалту көмегінің мақсаттары мен принциптері (физикалық, психологиялық, әлеуметтік бейімделу);

**Студент істей білуі тиіс:**
- Науқасқа диета мен физикалық белсенділік бойынша кеңес беру (№10 диета, дозаланған жүру, тыныс жаттығулары);
- Психологиялық қолдау көрсету (қорқынышты азайту, сенімділік қалыптастыру);
- Пациентке дәрі-дәрмекті дұрыс қабылдау тәртібін түсіндіру;

**4. Негізгі сұрақтар:**

Миокард инфарктісінен кейінгі оңалту кезеңдерінің (жедел, ерте, кеш, амбулаторлық) ерекшеліктері мен әр кезеңде мейіргердің атқаратын міндеттерін сипаттаңыз.
Миокард инфарктісінен кейінгі науқасқа физикалық және психологиялық оңалтуды ұйымдастыруда мейіргердің рөлі:
Миокард инфарктісінен кейін қайталама асқынулардың алдын алу үшін мейіргер пациентке қандай кеңестер беруі.

**5. Білім берудің және оқытудың әдістері (шағын топтар, пікірталас, жағдайлық есептер, жұптасып жұмыс істеу, презентациялар, кейс-стади және т.б.):**

1. Тақырып бойынша сұрақтарды колдана отырып, тақырыпты талдау.
2. Кіші топтармен жұмыс істеу.
3. ТСО-дан қолдану ( ПК, мултимедиалық проектор) сабақ тақырыбын презентациялау.
4. Ситуациялық есептерді шешу.
5. Тақырып бойынша тестерді шешу.

**6. Әдебиеттер: Соңғы бетті қараңыз.**

**7.Оқыту және оқыту әдістері:**

- Дәріс: шолу
- Презентация, реферат, тест, глоссарий.

**8. Бақылау (сұрақтар, тесттер, есептер және т.б) ұсыныстар.**

**Тесттер:**

1. Миокард инфарктісінен кейінгі жедел кезеңде мейіргердің басты міндеті:
A) Пациентті жатқызу, тыныштықты қамтамасыз ету, мониторинг жүргізу
B) Қозғалыс белсенділігін арттыру
C) Пациентке диеталық тағам беру
D) Өзіндік бақылауды үйрету
2. Ерте оңалту кезеңінде қандай шаралар маңызды:
A) Дене белсенділігін біртіндеп арттыру
B) Тек төсек режимін сақтау
C) Диета мен дәрі-дәрмекті елемеу
D) Қарқынды физикалық жаттығулар
3. Миокард инфарктісінен кейінгі кеш оңалту кезінде мейіргердің іс-әрекеті:
A) Пациенттің физикалық белсенділігін бақылап, жаттығуларды енгізу
B) Тек дәрігердің тапсырмасын күтеді
C) Пациентті толық тексерусіз қалдыру
D) Науқасты диетасыз қалдыру
4. Амбулаторлық кезеңдегі мейіргердің міндеті:
A) Өзіндік бақылауды үйрету, өмір салтын түзету, профилактика жасау
B) Пациентті тексерусіз қалдыру
C) Жаттығулар мен диетаны орындамау
D) Дәрі-дәрмек беру қажет емес
5. Миокард инфарктісінен кейінгі пациенттің диетасында не шектеу керек:
A) Майлы, тұзды тағам
B) Көкөніс пен жеміс
C) Ақуызды тағам
D) Су
6. Пациенттің психологиялық күйін қолдау үшін мейіргер:
A) Қорқынышын азайтып, сенімділігін арттыру
B) Психологиялық қолдау көрсетпейді
C) Науқасқа жауап бермейді
D) Тек физикалық жаттығуды қадағалайды
7. Миокард инфарктісінен кейінгі пациенттің физикалық белсенділігін арттыру үшін мейіргер:
A) Дозаланған жаттығулар ұйымдастырады
B) Науқасты ұзақ уақыт төсекке жатқызады
C) Қарқынды жүгіруді міндеттейді
D) Физикалық жаттығуды мүлде өткізбейді
8. Миокард инфарктісінен кейінгі қайталама асқынулардың алдын алу үшін пациент:
A) Дәрігер мен мейіргердің кеңестерін орындауы тиіс

B) Өзінше дәрі-дәрмек қолдануы мүмкін
C) Физикалық белсенділікті шектеу қажет емес
D) Диета мен өмір салтын елемеуі мүмкін
9. Миокард инфарктісінен кейінгі кезеңде қан қысымын бақылау не үшін маңызды:
A) Қайталама инфаркт пен асқынулардың алдын алу үшін
B) Тек дәрігерді ақпараттандыру үшін
C) Маңызды емес
D) Пациентке ұйқы үшін
10. Миокард инфарктісінен кейінгі оңалтуда мейіргердің негізгі рөлі:
A) Физикалық, психологиялық және әлеуметтік бейімделуді қамтамасыз ету
B) Тек дәрі-дәрмек беру
C) Тек диета бақылау
D) Науқасты тексерусіз қалдыру

**Ситуациялық есеп:**

Науқас 62 жаста, миокард инфарктісінен 1 апта өтті. Науқаста: ентігу жоқ, бірақ әлсіздік бар, аяғы сәл ісінген. Пульс – 92 соққы/мин, қысым – 130/85 мм сын.бағ. Науқас күн сайын үйде жеңіл қозғалыс жасауға дайын, бірақ қорқады.

**Сұрақтар:**

1. Науқас қай кезеңде (жедел, ерте, кеш, амбулаторлық) тұр?
2. Мейіргердің алғашқы әрекеттері қандай болуы тиіс?
3. Пациентке қандай оңалту шараларын ұйымдастыруға болады?

**Жауап:**

1. Ерте оңалту кезеңі.
2. Мейіргер әрекеттері:
   - Пациентке тыныштықты сақтау, қорқынышын азайту;
   - Жеңіл қозғалыс пен тыныс жаттығуларын бақылау;
   - Қан қысымы мен пульсті күнделікті жазу.

## 6- сабақ.

**1. Тақырып**: Неврологиялық науқастарға мамандандырылған мейіргерлік күтімді ұйымдастыру.

**2. Мақсаты**: Неврологиялық науқастарға мейіргерлік күтімді ұйымдастырудың негізгі қағидаларын үйрету; студенттерге науқастың физикалық, психологиялық және әлеуметтік қажеттіліктерін қанағаттандыру арқылы өмір сапасын жақсарту жолдарын меңгерту.

**3. Студент білуі тиіс:**

- Неврологиялық аурулардың негізгі түрлері (инсульт, бас миы жарақаты, эпилепсия, нейропатиялар, бас миының ісіктері) және олардың патогенезі;
- Неврологиялық науқастарда жиі кездесетін симптомдар мен синдромдар (сезімталдық бұзылыстары, қозғалыс бұзылыстары, сөйлеу мен когнитивті бұзылыстар);
- Неврологиялық науқастарға мейіргерлік күтімнің негізгі қағидалары;

**Студент істей білуі тиіс:**

- Неврологиялық науқастың жағдайын бағалау (қан қысымы, пульс, тыныс жиілігі, неврологиялық көрсеткіштер);
- Төсек режимін ұйымдастыру, позицияны өзгерту арқылы төсек жарасының алдын алу;
- Қозғалыс белсенділігін арттыру, қолдар мен аяқтарға гимнастика жасау;

**4. Негізгі сұрақтар:**

Неврологиялық науқастарға мейіргерлік күтімді ұйымдастырудың негізгі қағидалары қандай және әр қағиданы орындау мақсаттары:
Неврологиялық науқастарда жиі кездесетін асқынулар қандай, және оларды алдын алу үшін мейіргер қандай шараларды жүргізуі тиіс:
Неврологиялық науқастың тәуелсіздігін және өзін-өзі күту қабілетін арттыруда мейіргердің рөлі.

**5. Білім берудің және оқытудың әдістері (шағын топтар, пікірталас, жағдайлық есептер, жұптасып жұмыс істеу, презентациялар, кейс-стади және т.б.):**

1. Тақырып бойынша сұрақтарды колдана отырып, тақырыпты талдау.
2. Кіші топтармен жұмыс істеу.
3. ТСО-дан қолдану ( ПК, мултимедиалық проектор) сабақ тақырыбын презентациялау.
4. Ситуациялық есептерді шешу.
5. Тақырып бойынша тестерді шешу.

**6. Әдебиеттер: Соңғы бетті қараңыз.**

**7.Оқыту және оқыту әдістері:**

- Дәріс: шолу
- Презентация, реферат, тест, глоссарий**.**

**8. Бақылау (сұрақтар, тесттер, есептер және т.б) ұсыныстар.**

**Тесттер:**

1. Неврологиялық науқастарға күтімде мейіргердің басты міндеті:
2. A) Қозғалыс белсенділігін арттыру, қауіпсіздікті қамтамасыз ету
3. B) Тек дәрігердің тапсырмасын орындау
4. C) Пациентке психологиялық қолдау көрсетпеу
5. D) Диетаға мән бермеу
6. Төсек режиміндегі науқаста трофикалық жараның алдын алу үшін мейіргер:
7. A) Пациенттің позициясын жүйелі түрде өзгертеді
8. B) Тек төсекте қалдыру керек
9. C) Пациентті ешқашан қозғалтпайды
10. D) Жараларды тек дәрігерге көрсету жеткілікті.

3. Неврологиялық науқаста қозғалыс белсенділігін арттыру үшін:
A) Қол және аяққа гимнастика жасау, жеңіл жаттығулар ұйымдастыру
B) Қарқынды физикалық жаттығуларды міндеттеу
C) Науқасты төсекке толық жатқызу
D) Жаттығуларды өткізбеу
4. Пациенттің когнитивті және сөйлеу функциясын қолдау үшін мейіргер:
A) Қарапайым жаттығулар, ойындар, сөйлеу жаттығулары өткізеді
B) Пациентті тексерусіз қалдырады
C) Науқасты тек төсек режимінде ұстайды
D) Жаттығулар қажет емес

**5. Неврологиялық науқаста асқынулардың алдын алу үшін:**

A) Қауіпсіздік шараларын сақтау, төсек режимін қадағалау, инфекцияны алдын алу
B) Дәрігерге хабарламай қою
C) Пациентті бақылаусыз қалдыру
D) Тек жаттығу жасау жеткілікті
6. Мейіргердің психоэмоциялық қолдау көрсету рөлі:
A) Пациенттің қорқынышын азайту, сенімділік қалыптастыру
B) Пациентпен сөйлеспеу
C) Науқасты тек физикалық жаттығуға бағыттау
D) Психологиялық қолдауды тексеруге болмайды

7. Неврологиялық науқастың өзін-өзі күту қабілетін арттыру үшін:
A) Тәуелсіздікке үйрету, жеке гигиена мен қарапайым әрекеттерді орындауға мүмкіндік беру
B) Барлығын мейіргер жасау
C) Науқасты бақылаусыз қалдыру
D) Қызмет көрсетуді тек дәрігерге қалдыру
8. Инсульт алған науқаста алғашқы 24 сағатта мейіргер не істейді:
A) Тыныштықты сақтау, неврологиялық статус бақылау, қысым мен пульсті тексеру
B) Қарқынды қозғалыс жаттығуларын бастау
C) Науқасты төсекке толық байлау
D) Құрамында тағам бермеу
9. Неврологиялық науқаста қауіпсіздікті қамтамасыз ету үшін:
A) Жақын жерде қолдауға арналған заттар мен қорғаныштар орналастыру
B) Науқасты бос қалдыру
C) Жаттығулар мен қозғалысты толық шектеу
D) Тек дәрігердің тапсырмасын күту жеткілікті
10. Мейіргердің отбасы мүшелерімен жұмыс жасау рөлі:
A) Ауруды түсіндіру, күтім мен қауіпсіздік шараларын үйрету
B) Отбасыға ақпарат бермеу
C) Барлық қызметті тек мейіргер атқарады
D) Науқасқа психологиялық қолдау көрсету тек отбасының міндеті.

**Ситуациялық есептер:**
Науқас 58 жаста, инсульт алған, оң жақ қолы мен аяғы әлсіз, сөйлеуі бұзылған. Науқас төсекке таңылған, өзін-өзі күту қабілеті төмен. Пульс – 88 соққы/мин, қысым – 140/90 мм сын.бағ.
**Сұрақтар:**
1. Науқасқа мейіргерлік күтімнің негізгі қағидаларын қалай ұйымдастыруға болады?
2. Тәуелсіздікке үйрету және қозғалысты арттыру үшін қандай іс-шаралар қолдануға болады?
3. Асқынулардың алдын алу үшін қандай шаралар жүргізілуі тиіс?
**Жауап:**
1. **Күтімнің негізгі қағидалары:**
- Төсек режимін сақтау, позицияны өзгерту;
- Гигиенаны қамтамасыз ету;
- Психоэмоциялық қолдау көрсету;
- Қауіпсіздікті қамтамасыз ету.

## 7- сабақ

**1. Тақырып:** Созылмалы неврологиялық аурулар кезінде науқастарға кешенді күтім ұйымдастыру.
**2. Мақсаты:** Студенттерге созылмалы неврологиялық аурулары бар науқастарға кешенді мейіргерлік күтімді ұйымдастырудың негізгі қағидаларын үйрету; науқастың физикалық, психологиялық, әлеуметтік және эмоционалдық қажеттіліктерін қанағаттандыру арқылы өмір сапасын жақсарту дағдыларын дамыту.
**3. Студент білуі тиіс:**
- Созылмалы неврологиялық аурулар түрлері (мысалы: Паркинсон ауруы, мультиплік склероз, созылмалы нейропатиялар, эпилепсия);

• Науқастардағы негізгі симптомдар (қозғалыс бұзылыстары, сезімталдық бұзылыстары, когнитивті және сөйлеу бұзылыстары, тәуелсіздік деңгейі төмендеуі);
• Кешенді күтімнің құрамдас бөліктері: физикалық күтім, гигиена, дәрі-дәрмек режимі, диета, психоэмоциялық қолдау;

**Студент істей білуі тиіс:**

• Науқастың жағдайын кешенді бағалау: физикалық, когнитивті, психоэмоциялық аспектілер;
• Төсек режимін, позицияны өзгерту, қозғалыс белсенділігін арттыру арқылы асқынулардың алдын алу;
• Гигиеналық күтім жүргізу (дене тазалығы, ауыз қуысы, тырнақ, шаш күтімі);

**4. Негізгі сұрақтар:**

Созылмалы неврологиялық аурулары бар науқастарға кешенді күтімнің негізгі мақсаттары:
Науқастың физикалық, когнитивті және психоэмоциялық жағдайын бағалау кезінде мейіргер қандай көрсеткіштерді назарға алады:
Созылмалы неврологиялық науқастарға күтім көрсеткенде асқынулардың алдын алу үшін қандай іс-шаралар жүргізіледі.

**5. Білім берудің және оқытудың әдістері (шағын топтар, пікірталас, жағдайлық есептер, жұптасып жұмыс істеу, презентациялар, кейс-стади және т.б.):**

1. Тақырып бойынша сұрақтарды колдана отырып, тақырыпты талдау.
2. Кіші топтармен жұмыс істеу.
3. ТСО-дан қолдану ( ПК, мултимедиалық проектор) сабақ тақырыбын презентациялау.
4. Ситуациялық есептерді шешу.
5. Тақырып бойынша тестерді шешу.

**6. Әдебиеттер:** Соңғы бетті қараңыз.

**7.Оқыту және оқыту әдістері:**

• Дәріс: шолу
• Презентация, реферат, тест, глоссарий.

**8. Бақылау (сұрақтар, тесттер, есептер және т.б) ұсыныстар.**

**Тесттер:**

1. Созылмалы неврологиялық аурулары бар науқастарға кешенді күтімнің басты мақсаты:
A) Науқастың өмір сапасын жақсарту және тәуелсіздігін сақтау
B) Тек дәрігердің тапсырмасын орындау
C) Науқасты тек төсекте ұстау
D) Психоэмоциялық қолдау көрсетпеу
2. Науқастың асқынуларын алдын алу үшін мейіргер:
A) Төсек режимін бақылау, позицияны өзгерту, жарақаттанудан қорғау
B) Науқасты қозғалтпай, тек дәрігердің тапсырмасын күту
C) Науқастың өзін-өзі бақылауына сену жеткілікті
D) Гигиенаны тексерусіз қалдыру
3. Созылмалы неврологиялық науқаста қозғалыс белсенділігін арттыру үшін:
A) Қол, аяқ және жеңіл жаттығулар жасау
B) Қарқынды физикалық жаттығулар міндеттеу
C) Науқасты толық төсекте ұстау
D) Жаттығуларды өткізбеу
4. Науқастың когнитивті функциясын қолдау үшін мейіргер:
A) Қарапайым ойындар, жаттығулар, есте сақтау жаттығулары өткізеді
B) Науқасты тексерусіз қалдырады
C) Тек физикалық жаттығулар жасатады

D) Психоэмоциялық қолдауды қажет емес деп санайды
5. Гигиеналық күтімнің құрамына не кіреді:
A) Дене тазалығы, ауыз қуысы, тырнақ, шаш күтімі
B) Тек тырнақ күтімі
C) Тек денені жуу
D) Гигиеналық күтім қажет емес
6. Науқастың тәуелсіздігін арттыру үшін мейіргер:
A) Өзін-өзі күту әрекеттерін орындауға мүмкіндік береді, үйретеді
B) Барлық әрекеттерді өз атқарады
C) Тек дәрігердің тапсырмасына сүйенеді
D) Қозғалысты шектейді
7. Психоэмоциялық қолдау көрсету мейіргердің рөлінде:
A) Қорқыныш пен стрессті азайту, сенімділік қалыптастыру
B) Науқаспен сөйлеспеу
C) Тек физикалық күтім көрсету
D) Қолдау қажет емес
8. Созылмалы неврологиялық науқаста асқынулардың алдын алу үшін:
A) Қауіпсіздік шараларын сақтау, трофикалық жара мен инфекцияны бақылау
B) Тек дәрігерге хабарлау жеткілікті
C) Науқасты бақылаусыз қалдыру
D) Қозғалысты шектеу жеткілікті
9. Отбасы мүшелерімен жұмыс жасау барысында мейіргер:
A) Науқас күтімі мен ауру жайлы ақпарат береді, оқытады
B) Отбасыға ақпарат бермейді
C) Барлығын тек өз атқарады
D) Психоэмоциялық қолдауды тек отбасы қамтамасыз етеді
10. Созылмалы неврологиялық аурулары бар науқаста дәрі-дәрмек режимін бақылаудың мақсаты:
A) Симптомдарды бақылау, асқынулардың алдын алу
B) Дәрігердің тапсырмасын күту жеткілікті
C) Дәрігерге хабарламай өзгерту
D) Дәрі-дәрмекті науқас өз қалауы бойынша ішуі

**Ситуациялық есеп:**

Науқас 62 жаста, Паркинсон ауруымен ауырады. Қолдары мен аяқтары қозғалысқа шектеулі, сөйлеуі баяу. Өзін-өзі күту қабілеті төмен, кейде құлап кетеді. Науқасқа кешенді күтімді ұйымдастыру қажет.

**Сұрақтар:**

1. Науқасқа кешенді күтімді ұйымдастыру үшін мейіргер қандай негізгі шараларды қолдануы керек?
2. Қозғалыс белсенділігін арттыру және құлаудан сақтандыру үшін қандай іс-шаралар жүргізуге болады?
3. Психоэмоциялық қолдау көрсету мен тәуелсіздікке үйрету үшін қандай әрекеттер қолдануға болады?
4. Асқынулардың алдын алу үшін қандай шараларды қабылдау қажет?

---

**Жауап үлгісі:**

- Төсек режимін сақтау, позицияны өзгерту;
- Гигиенаны қамтамасыз ету;
- Дәрі-дәрмек режимін бақылау;

- Психоэмоциялық қолдау көрсету;
- Отбасы мүшелерін оқыту.

**8- сабақ**

**1. Тақырып:** Инсультпен ауыратын науқастарға мамандандырылған мейіргерлік күтімді ұйымдастыру.
**2. Мақсаты**: Инсультпен ауыратын науқастарға мамандандырылған мейіргерлік күтімді ұйымдастырудың негізгі мақсаты – науқастың өмірлік функцияларын қалпына келтіруді жақсарту, асқынулардың алдын алу және өмір сапасын арттыру. Бұл мейіргерлік іс-әрекеттерді жүйелі түрде жоспарлау және жүзеге асыруды қамтиды.
**3. Студент білуі тиіс:**
- Инсульттің түрлері: ишемиялық және геморрагиялық инсульттің ерекшеліктері, белгілері.
- Негізгі клиникалық белгілер: сөйлеу, көру, қозғалыс, тепе-теңдік, сана деңгейі өзгерістері.
- Асқынулар: өкпе инфекциялары, декубиталды жаралар, қан қысымының ауытқулары, тромбоз, зәр шығару бұзылыстары.

**Студент істей білуі тиіс:**
Науқастың жағдайын бағалау;
Мейіргерлік іс-әрекеттерді ұйымдастыру;
Дәрігердің тағайындауы бойынша дәрі-дәрмек беру.
**4. Негізгі сұрақтар:**
1. Инсульттің негізгі түрлері мен клиникалық белгілері;
2. Инсультпен ауыратын науқастарға мейіргерлік күтімді ұйымдастырудың негізгі мақсаты мен міндеттері;
3. Мейіргерлік күтім кезінде қандай негізгі іс-әрекеттерді орындау.
**5. Білім берудің және оқытудың әдістері (шағын топтар, пікірталас, жағдайлық есептер, жұптасып жұмыс істеу, презентациялар, кейс-стади және т.б.):**
1. Тақырып бойынша сұрақтарды колдана отырып, тақырыпты талдау.
2. Кіші топтармен жұмыс істеу.
3. ТСО-дан қолдану ( ПК, мултимедиалық проектор) сабақ тақырыбын презентациялау.
4. Ситуациялық есептерді шешу.
5. Тақырып бойынша тестерді шешу.
**6. Әдебиеттер: Соңғы бетті қараңыз.**
**7.Оқыту және оқыту әдістері:**
Дәріс: шолу
Презентация, реферат, тест, глоссарий.
**8. Бақылау (сұрақтар, тесттер, есептер және т.б) ұсыныстар.**
**Тесттер:**
**1.** Инсульттің ең жиі кездесетін түрі:
A) Геморрагиялық
B) Ишемиялық
C) Микроинсульт
D) Травматикалық
2. Науқаста кенеттен сөйлеу қиындықтары, бет пен қолдың бір жақ бөлігінде әлсіздік байқалса, қандай жағдай туындауы мүмкін?
A) Ми ісігі
B) Инсульт

C) Эпилепсия
D) Жүрек жеткіліксіздігі
3. Инсульттен кейін декубиталды жаралардың алдын алу үшін мейіргер қандай іс-әрекет жасауы керек?
A) Науқасты ұзағырақ бір қалыпта жатқызу
B) Позициясын өзгертіп отыру
C) Жараны күніне бір рет тексеру
D) Тамақтандыруды шектеу
4. Науқастың неврологиялық жағдайын бағалау үшін қандай шкала қолданылады?
A) Glasgow Coma Scale
B) NIHSS
C) Barthel Index
D) APGAR
5. Ишемиялық инсульт кезінде негізгі қауіп-қатер неден туындайды?
A) Ми қан тамырларының жарылуы
B) Миға қан жеткіліксіздігі
C) Жүрек бұлшықетінің зақымдануы
D) Өкпе қабынуы
6. Науқасты тамақтандыру кезінде қандай қауіп бар?
A) Қант деңгейінің төмендеуі
B) Құсу және аспирация қаупі
C) Температураның көтерілуі
D) Бауырдың зақымдануы
7. Инсульттан кейінгі алғашқы 24 сағатта мейіргердің басты міндеті?
A) Дене жаттығуларын бастау
B) Неврологиялық статус бақылау
C) Отбасы мүшелерін үйрету
D) Психологиялық қолдау
8. Науқаста кенеттен көру бұзылысы пайда болса, қандай іс-әрекет бірінші орында болуы тиіс?
A) Дәрігерге шұғыл хабарлау
B) Науқасты жатқызу
C) Қан қысымын өлшеу
D) Қозғалысын шектеу
9. Инсульттен кейінгі реабилитацияда мейіргердің рөлі қандай?
A) Науқастың дәрігер тағайындауларын орындау және жаттығуларды бақылау
B) Тек дәрі-дәрмек беру
C) Науқасты өз бетімен қалдыру
D) Психологиялық мәселелерді елемеу
10. Психологиялық қолдаудың негізгі мақсаты:
A) Науқастың үрейін азайту
B) Дәрі-дәрмек уақытын қысқарту
C) Тамақ қабылдау тәртібін өзгерту
D) Неврологиялық шкаланы қолданбау

**Ситуациялық есептер:**

Науқас 65 жаста, кенеттен сөйлеуі бұзылып, оң қолы әлсізденген. Қан қысымы –180/100мм сын.бағ., дене температурасы қалыпты. Науқас төсекке жатқызылған, тамақтандыруда қиындық бар, ауыздан тамақ кету қаупі бар.

**Сұрақтар:**

1. Науқаста қандай инсульт түрі күдіктеледі?
2. Мейіргер қандай алғашқы бақылау іс-әрекеттерін орындауы керек?
3. Тамақтандыру кезінде қандай қауіптерге назар аудару қажет?
4. Декубиталды жаралардың алдын алу үшін не істеу керек?
5. Науқасты психологиялық қолдауды қалай ұйымдастыруға болады?

## 9- сабақ

**1. Тақырып:** Операциядан кейін пациенттерге мамандандырылған күтім және бақылау.

**2. Мақсаты:** Операциядан кейінгі пациенттерге мамандандырылған мейіргерлік күтімнің негізгі мақсаты – хирургиялық араласудан кейін науқастың өмірлік көрсеткіштерін тұрақтандыру, асқынулардың алдын алу және толық қалпына келтіруді қамтамасыз ету.

**3. Студент білуі тиіс:**

- Хирургиялық операциялардың түрлері және олардың ерекшеліктері.
- Операциядан кейінгі негізгі кезеңдер: анестезиядан шығу, бастапқы қалпына келу, стационарлық бақылау.
- Асқынулар: инфекциялық (операциялық жараның қабынуы, пневмония), қан кету, тромбоз, жүрек-қантамырлық проблемалар, тыныс алу бұзылыстары.

**Студент істей білуі тиіс:**

- Өмірлік көрсеткіштерді тұрақты бақылау (қан қысымы, пульс, тыныс алу, температура).
- Операциялық жараны бақылау (қызару, ісіну, қан кету).
- Дренаждардың, катетерлердің дұрыс жұмысын қадағалау.

**4. Негізгі сұрақтар:**

1. Операциядан кейінгі науқастарға мейіргерлік күтімнің негізгі мақсаты мен міндеттері;
2. Операциядан кейінгі кезеңде науқастың қандай өмірлік көрсеткіштері мен жағдайлары мейіргер тарапынан бақылауда болуы.
3. Науқастың асқынуларын алдын алу үшін мейіргер қандай іс-әрекеттерді орындауы қажет.

**5. Білім берудің және оқытудың әдістері (шағын топтар, пікірталас, жағдайлық есептер, жұптасып жұмыс істеу, презентациялар, кейс-стади және т.б.):**

1. Тақырып бойынша сұрақтарды колдана отырып, тақырыпты талдау.
2. Кіші топтармен жұмыс істеу.
3. ТСО-дан қолдану ( ПК, мултимедиалық проектор) сабақ тақырыбын презентациялау.
4. Ситуациялық есептерді шешу.
5. Тақырып бойынша тестерді шешу.

**6. Әдебиеттер:** Соңғы бетті қараңыз.

**7.Оқыту және оқыту әдістері:**

Дәріс: шолу

Презентация, реферат, тест, глоссарий.

**8. Бақылау (сұрақтар, тесттер, есептер және т.б) ұсыныстар.**

**Тесттер**:

1.Операциядан кейінгі алғашқы кезеңде науқастың негізгі бақылауы қайсысы?

A) Диета және тамақтану
B) Өмірлік көрсеткіштер (қан қысымы, пульс, тыныс алу, температура)
C) Психологиялық қолдау
D) Физиотерапия
2. Операциядан кейінгі асқынуларға жатады:
A) Декубиталды жаралар, инфекциялар, қан кету
B) Тек психологиялық стресс
C) Тек жүрек-қантамырлық аурулар
D) Тек ас қорыту бұзылыстары
3. Декубиталды жаралардың алдын алу үшін мейіргер не істейді?
A) Науқасты ұзақ уақыт бір қалыпта жатқызу
B) Позициясын өзгертіп отыру және терісін құрғақ ұстау
C) Жараны күніне бір рет тексеру ғана
D) Тек дәрігерге хабарлау
4. Операциялық жараны бақылау үшін қандай көрсеткіштерге назар аудару қажет?
A) Қызару, ісіну, ірің, қан кету
B) Науқастың көңіл-күйі
C) Қан қысымы және пульс
D) Тыныс алу жаттығулары
5. Операциядан кейінгі қан кетудің ең басты белгісі:
A) Дене температурасының көтерілуі
B) Терінің бозаруы, қан қысымының төмендеуі, жүрек соғысының жиілеуі
C) Науқастың сөйлей алмауы
D) Жарақаттың ісінуі
6. Науқасты тамақтандыруда қандай қауіп бар?
A) Сұйықтық тапшылығы
B) Аспирация (тамақ немесе сұйықтықтың тыныс жолына түсуі)
C) Жүрек соғысының баяулауы
D) Терінің құрғауы
7. Психологиялық қолдаудың негізгі мақсаты:
A) Науқастың үрейін азайту, сенімін арттыру
B) Дәрі-дәрмек қабылдауды қысқарту
C) Тек диетаны бақылау
D) Жараны тексеруді шектеу
8. Дренаж немесе катетерді бақылау кезінде мейіргерге қандай жағдайларды назарға алу қажет?
A) Тек орналасқан жерін тексеру
B) Ағып тұрған сұйықтықтың мөлшері, түсі, түйілістері және орындалу уақыты
C) Науқастың көңіл-күйі
D) Қан қысымын тексермеу
9. Науқастың тыныс алуын қолдау үшін қандай іс-әрекеттер жасалады?
A) Тыныс алу жаттығуларын жүргізу, оттегі терапиясын бақылау
B) Тек дәрігерді шақыру
C) Науқасты қозғалмай қалдыру
D) Диетаны өзгерту
10. Қан қысымы мен пульсті бақылаудың мақсаты:
A) Науқастың көңіл-күйін білу
B) Асқынуларды ерте анықтау және өмірлік функцияларды тұрақтандыру
C) Дренажды ауыстыру

D) Науқасты психологиялық тұрғыдан қолдау

---

**Ситуация:**

Науқас 55 жаста, appendectomy (қосалқы ішектің операциясы) жасалған. Операциядан кейінгі алғашқы сағаттарда науқас әлсіз, қан қысымы – 90/60 мм сын.бағ., пульсі – 120 рет/мин, тынысы жиі, операциялық жарадан аз мөлшерде қан ағып жатыр. Науқас қорқып отыр және тамақтанудан бас тартып отыр.

**Сұрақтар:**

1. Науқаста қандай асқынулардың белгілері байқалып отыр?
2. Мейіргердің алғашқы іс-әрекеттері қандай болуы керек?
3. Жараны бақылауда неге назар аудару қажет?
4. Науқастың психологиялық қорқынышын қалай азайтуға болады?
5. Қан қысымы төмендеуіне байланысты қандай қауіптер бар және оларды қалай алдын алуға болады?

## 10- сабақ

**1. Тақырып:** Жарақаттан кейін пациенттерге мамандандырылған күтім және бақылау.

**2. Мақсаты:** Студенттерге жарақаттан кейінгі пациенттің клиникалық жағдайын бағалауды, қажетті күтім мен бақылауды ұйымдастыруды үйрету, асқынулардың алдын алу жолдарын түсіндіру.

**3. Студент білуі тиіс:**

- Жарақат түрлері (жеңіл, орташа, ауыр) және олардың клиникалық ерекшеліктері.
- Жарақаттан кейінгі негізгі физиологиялық өзгерістер: қан жоғалту, инфицирлеу қаупі, шок, ауырсыну синдромы.
- Жарақаттан кейінгі күтім стандарттары: антисептикалық өңдеу, таңу, дренаж, инфузиялық терапия, ауырсынуды бақылау.

**Студент істей білуі тиіс:**

- Пациенттің жағдайын бағалау алгоритмін қолдануды.
- Жарақатқа байланысты күтім жоспарларын жасау.
- Медициналық құжаттарды дұрыс толтыру (анамнез, күнделікті бақылау хаттамасы).

**4.Негізгі сұрақтар:**

1. Жарақат алған пациенттің өмірлік маңызды белгілерін қалай бақылау керек және қандай өзгерістер шұғыл әрекет етуді қажет етеді?
2. Жарақаттан кейінгі инфекциялық асқынулардың алдын алу үшін қандай шараларды қолданасыз?
3. Жарақат алған пациентке ауырсынуды басқарудың тиімді әдістері қандай?

**5. Білім берудің және оқытудың әдістері (шағын топтар, пікірталас, жағдайлық есептер, жұптасып жұмыс істеу, презентациялар, кейс-стади және т.б.):**

1. Тақырып бойынша сұрақтарды колдана отырып, тақырыпты талдау.
2. Кіші топтармен жұмыс істеу.
3. ТСО-дан қолдану ( ПК, мултимедиалық проектор) сабақ тақырыбын презентациялау.
4. Ситуациялық есептерді шешу.
5. Тақырып бойынша тестерді шешу.

**6. Әдебиеттер: Соңғы бетті қараңыз.**

**7.Оқыту және оқыту әдістері:**

Дәріс: шолу

Презентация, реферат, тест, глоссарий.

**8. Бақылау (сұрақтар, тесттер, есептер және т.б) ұсыныстар.**

**Тесттер**:

1. Жарақаттан кейінгі шоктың ең алғашқы белгілері қандай?
A) Жүрек соғуы баяулау
B) Қан қысымы төмендеу
C) Температураның көтерілуі
D) Терінің көгеруі
2. Жарақатты алғашқы өңдеудің басты мақсаты не?
A) Науқасты тыныштандыру
B) Қан кетуді тоқтату және инфекцияның алдын алу C) Дәрігерді шақыру
D) Құжат толтыру
3. Жарақаттан кейінгі ең қауіпті асқынулардың бірі:
A) Ауырсыну
B) Депрессия
C) Шок
D) Сәби сияқты әлсіздік
4. Тіршілік белгілерін бақылауға кірмейтін көрсеткіш:
A) Қан қысымы
B) Пульс
C) Тыныс алу
D) Тері түсі
5. Жарақат алған пациенттің асқынуларын болдырмау үшін қолданылатын әдіс:
A) Антибиотиктерді тек қажет болғанда қолдану
B) Тек тыныштықта ұстау
C) Көп тамақ беру
D) Жаттығуға мәжбүрлеу
6. Қан жоғалтқан пациентке алғашқы көмек:
A) Инфузиялық терапия
B) Тек тыныштық беріп отыру
C) Ауырсынуды бақылау
D) Дене қызуын өлшеу
7. Декубитустың алдын алу үшін ең маңызды шара:
A) Науқасты үнемі орнын ауыстыру
B) Көп тамақ беру
C) Дәрігерді шақыру
D) Теріні антисептикпен өңдеу
8. Жарақат алған пациенттің ауырсынуын бақылаудың тиімді әдісі:
A) Ауырсынуды бағалау шкаласын қолдану
B) Ештеңе жасамау
C) Тек физиотерапия
D) Жаттығу жасау
9. Қан кетуді тоқтату үшін қолданылатын негізгі әдіс:
A) Тікелей қысым жасау
B) Инфузиялық терапия
C) Жылуды көтеру
D) Тыныс алу жаттығулары
10. Жарақаттан кейінгі реабилитацияның негізгі мақсаты:
A) Науқасты тексеру

B) Қозғалыс және функцияны қалпына келтіру
C) Дәрігердің жұмысын жеңілдету
D) Тамақтануды бақылау

---

**Ситуациялық есеп**
Пациент 35 жаста, автокөлік апатынан кейін травма алған. Қолында терең кесілген жара, қан кету байқалады. Науқас әлі есінен танбаған, бірақ сөйлей алады. Тері бозарып, терлейді, пульс жиілеген.
**Сұрақтар:**
1. Науқастың өмірлік маңызды белгілерін бағалаудың бірінші қадамы қандай?
2. Қан кетуді тоқтату үшін қандай іс-әрекеттерді орындау керек?
3. Жарақатқа байланысты қандай асқынулар пайда болуы мүмкін және алдын алу жолдары қандай?
4. Науқастың психологиялық жағдайын қалай қолдау қажет?

## 11- сабақ

**1. Тақырып:** Жарақаттан кейінгі науқастарға және қантамырында патологиясы бар науқастарға мамандандырылған күтім және бақылау.
**2. Мақсаты:** Студенттерге жарақаттан кейінгі және қан тамырлары патологиясы бар науқастарға күтім көрсетудің ерекшеліктерін, клиникалық бақылау әдістерін үйрету, асқынулардың алдын алу жолдарын түсіндіру.
Неврологиялық, инсульттік науқастарға мамандандырылған мейірбикелік күтімді ұйымдастыру.
**3. Студент білуі тиіс:**
- Жарақат және қан тамырлары патологиясы (тромбоз, атеросклероз, варикоз) түрлері және олардың клиникалық ерекшеліктері.
- Жарақат алған немесе қан тамырлары бұзылған науқаста физиологиялық өзгерістер: қан айналымының бұзылуы, шок, тромбоэмболия қаупі, ауырсыну синдромы.
- Жарақаттан кейінгі және тамырлық патологиясы бар науқасқа көрсетілетін стандартты күтім: таңу, дренаж, антисептикалық өңдеу, инфузиялық терапия, ауырсынуды бақылау.

**Студент істей білуі тиіс:**
- Науқастың жағдайын бағалау алгоритмін қолдануды (жарақат және қан тамыр патологиясына байланысты).
- Қан кетуді тоқтату және тромбоэмболияның алдын алу әдістерін қолдануды.
- Медициналық құжаттарды дұрыс толтыру (анамнез, күнделікті бақылау хаттамасы).

**4.Негізгі сұрақтар:**
1. Жарақат алған және қан тамырларында патологиясы бар науқастың өмірлік маңызды белгілерін қалай бақылау керек?
2. Қан тамырларындағы патологиясы бар науқастарда тромбоэмболияның алдын алу үшін қандай шараларды қолданасыз?
3. Жарақаттан кейінгі және тамырлық бұзылыстары бар науқаста ауырсынуды және асқынуларды басқарудың тиімді әдістері қандай?

**5. Білім берудің және оқытудың әдістері (шағын топтар, пікірталас, жағдайлық есептер, жұптасып жұмыс істеу, презентациялар, кейс-стади және т.б.):**
1. Тақырып бойынша сұрақтарды колдана отырып, тақырыпты талдау.
2. Кіші топтармен жұмыс істеу.
3. ТСО-дан қолдану ( ПК, мултимедиалық проектор) сабақ тақырыбын презентациялау.
4. Ситуациялық есептерді шешу.

5. Тақырып бойынша тестерді шешу**.**
**6. Әдебиеттер:** Соңғы бетті қараңыз.
**7.Оқыту және оқыту әдістері:**
Дәріс: шолу
Презентация, реферат, тест, глоссарий.
**8. Бақылау (сұрақтар, тесттер, есептер және т.б) ұсыныстар.**
**Тесттер**:
1. Жарақаттан кейінгі науқаста шоктың алғашқы белгісі қандай?
A) Температураның көтерілуі
B) Қан қысымының төмендеуі
C) Жүрек соғуы баяулауы
D) Терінің қызаруы
2. Қан тамырлары патологиясы бар науқаста тромбоэмболияның алдын алу үшін ең тиімді әдіс:
A) Белсенді жаттығулар
B) Ауырсынуды бақылау
C) Диета
D) Инфузиялық терапия
3. Жарақат алған науқасқа алғашқы көмек көрсетудің басты мақсаты:
A) Қан кетуді тоқтату және инфекцияның алдын алу
B) Науқасты тыныштандыру
C) Жаттығу жасау
D) Дәрігерді шақыру
4. Қан тамырлары бұзылған науқаста бақылауға алынбайтын көрсеткіш:
A) Пульс
B) Қан қысымы
C) Тері түсі
D) Ауырсыну сезімі
5. Жарақаттан кейінгі науқаста декубитусты болдырмау үшін ең маңызды шара:
A) Орнын үнемі өзгерту
B) Дәрігерді шақыру
C) Қатты жаттығулар жасау
D) Тамақты көбейту
6. Жарақат алған науқаста ауырсынуды бағалаудың ең тиімді әдісі:
A) Науқасты бақылау арқылы сөзсіз бағалау
B) Ауырсынуды бағалау шкаласын қолдану
C) Дәрігердің пікірін ғана тыңдау
D) Тек визуалды бақылау
7. Қан тамырлары патологиясы бар науқаста перифериялық қан ағымын тексеру үшін:
A) Қан қысымын өлшейді
B) Пульсті тексеру
C) Температураны тексеру
D) Ауырсынуды бағалау
8. Жарақат алған науқаста қан кетуді тоқтату үшін қолданылатын әдіс:
A) Инфузиялық терапия
B) Тікелей қысым жасау
C) Ауырсынуды бақылау
D) Тыныс жаттығуы

9. Жарақат және қан тамыр патологиясы бар науқаста асқынулардың алдын алу үшін қолданылатын шара:
A) Науқасты үнемі бақылау және қозғалысын жоспарлау
B) Тамақты азайту
C) Дәрігерді шақырмау
D) Тек тыныштық беріп отыру
10. Жарақаттан кейінгі және тамырлық бұзылыстары бар науқаста реабилитацияның негізгі мақсаты:
A) Функцияны қалпына келтіру және қозғалысты жақсарту
B) Тек қан қысымын өлшеу
C) Ауырсынуды жою
D) Медициналық құжатты толтыру

**Ситуациялық есеп**

Пациент 60 жаста, варикоздық веналар мен атеросклероз тарихы бар, соңғы аптада аяққа жарақат алды. Науқас ауырсынуға, ісікке шағымданады, тері бозарып, пульс жиі, бірақ тыныс алу қалыпты. Науқас орнынан қозғала алмайды.

**Сұрақтар:**

1. Науқастың өмірлік маңызды белгілерін қандай ретпен бағалауға болады?
2. Жарақатқа байланысты қан кетуді тоқтату үшін қандай іс-әрекеттерді орындау керек?
3. Науқаста тромбоэмболия қаупін төмендету үшін қандай шараларды қолдануға болады?
4. Асқынуларды болдырмау үшін науқастың қозғалысы мен орнын қалай басқаруға болады?
5. Науқастың ауырсынуын және психологиялық жағдайын қалай қолдау керек?

## 12- сабақ

**1. Тақырып:** Диагностикалық және скринингтік зерттеулер.

**2. Мақсаты:** Студенттерге скринингтік және диагностикалық зерттеулердің мәнін, айырмашылықтарын, артықшылықтары мен шектеулерін түсіндіру; зерттеу түрлерін дұрыс таңдауды, нәтижелерін интерпретациялауды үйрету.

**3. Студент білуі тиіс:**

- Диагностикалық зерттеулер дегеніміз не және олардың негізгі түрлері (мысалы: лабораториялық, инструментальдық, визуализациялық әдістер).
- Скринингтік зерттеулер дегеніміз не және олардың мақсаты (ауылдық/массалық тексерулер арқылы ауруларды ерте анықтау).
- **Студент істей білуі тиіс:**
- Клиникалық жағдайда дұрыс диагностикалық немесе скринингтік тестті таңдау.
- Нәтижелерді интерпретациялау және дұрыс қорытынды жасау.
- Тест нәтижелерінің сенімділігін және шектеулерін бағалау.

**4.Негізгі сұрақтар:**

1. Диагностикалық зерттеу мен скринингтік зерттеудің негізгі айырмашылығы неде?
2. Тесттің сезімталдығы мен ерекшелігі қандай және оларды клиникалық тәжірибеде қалай қолдануға болады?
3. Скринингтік зерттеудің негізгі мақсаты қандай және ол қашан қолданылады?

**5. Білім берудің және оқытудың әдістері (шағын топтар, пікірталас, жағдайлық есептер, жұптасып жұмыс істеу, презентациялар, кейс-стади және т.б.):**

1. Тақырып бойынша сұрақтарды колдана отырып, тақырыпты талдау.
2. Кіші топтармен жұмыс істеу.

3. ТСО-дан қолдану ( ПК, мултимедиалық проектор) сабақ тақырыбын презентациялау.
4. Ситуациялық есептерді шешу.
5. Тақырып бойынша тестерді шешу.

1. Диагностикалық зерттеу дегеніміз не?
A) Пациенттерді алдын ала тексеру
B) Аурудың нақты бар-жоғын анықтау
C) Массалық денсаулық тексеру
D) Дәрі-дәрмек қолданудың мониторингі
2. Скринингтік зерттеудің негізгі мақсаты қандай?
A) Аурудың бастапқы белгілерін ерте анықтау
B) Диагноз қою
C) Дәрігерге дәрі тағайындау
D) Тек ауыр симптомдарды анықтау
3. Тесттің сезімталдығы (sensitivity) нені көрсетеді?
A) Дұрыс теріс нәтижелердің пайызын
B) Дұрыс оң нәтижелердің пайызын
C) Барлық оң нәтижелердің пайызы
D) Тесттің тиімділігін
4. Тесттің ерекшелігі (specificity) нені көрсетеді?
A) Дұрыс оң нәтижелердің пайызын
B) Дұрыс теріс нәтижелердің пайызын
C) Барлық теріс нәтижелердің пайызын
D) Пациенттің сырқат болмауын
5. Қандай жағдайда скринингтік зерттеулер қолданылады?
A) Симптомдары бар пациенттерде
B) Ауырсынуы бар пациенттерде
C) Симптомсыз, бірақ жоғары тәуекелі бар адамдарда
D) Диагноз қойылған пациенттерде
6. Позитивтік болжамды мән (PPV) дегеніміз не?
A) Тест оң болғанда науқаста аурудың болу ықтималдығы
B) Тест теріс болғанда аурудың болмау ықтималдығы
C) Тесттің сенімділігі
D) Скринингтік тесттің тиімділігі
7. Диагностикалық зерттеудің артықшылығы неде?
A) Ауруды алдын ала анықтау
B) Аурудың нақты диагнозын қою
C) Массалық тексеру жүргізу
D) Науқасқа профилактикалық кеңес беру
8. Скринингтік зерттеу нәтижесі көбіне қандай болады?
A) Қарапайым диагноз
B) Қосымша диагностикалық тексеру қажет
C) Толық емдеу
D) Дәрі-дәрмек тағайындау
9. Егер тесттің сезімталдығы 95% болса, бұл нені білдіреді?
A) Науқастардың 95%-ында дұрыс теріс нәтиже
B) Науқастардың 95%-ында дұрыс оң нәтиже
C) Науқастардың 95%-ында тест қате береді
D) Науқастардың 95%-ында скрининг қажет емес
10. Скринингтік зерттеудің негізгі шектеулері қандай?

A) Қымбат, көп уақыт алады, жалған оң нәтижелер болуы мүмкін
B) Науқасқа зиянсызC) Диагнозды нақты көрсетеді
D) Тек лабораторияда жүргізіледі

---

**Ситуациялық есеп**

Пациент 45 жаста, ешқандай шағымы жоқ, бірақ отбасында жүрек-қан тамыр аурулары бар. Дәрігер холестерин деңгейін анықтау үшін скринингтік зерттеу өткізуді ұсынады. Тест нәтижесі жоғары LDL көрсеткішін көрсетті.

**Сұрақтар:**

1. Бұл зерттеу диагностикалық па, әлде скринингтік пе? Неге?
2. Тесттің сезімталдығы мен ерекшелігін ескеріп, қандай қосымша зерттеулер қажет болуы мүмкін?
3. Егер тест теріс нәтиже берсе, пациенттің қауіпі жойыла ма?

## 13- сабақ

**1. Тақырып:** Науқастың жағдайын бағалау және шұғыл көмек көрсету.

**2. Мақсаты:** Студенттерге науқастың жағдайын жылдам және жүйелі бағалауды үйрету. Шұғыл медициналық жағдайларда тиімді және қауіпсіз алғашқы көмек көрсету дағдыларын қалыптастыру.

**3. Студент білуі тиіс:**

- Науқастың жалпы жағдайын бағалаудың негізгі кезеңдері (тыныс жолдары, тыныс алу, қанайналым).
- Жедел көмек көрсету принциптері (өмірге қауіп төндіретін жағдайларды бірінші кезекте бағалау).
- Қолданылатын негізгі шұғыл диагностикалық және мониторингтік әдістер (қан қысымы, пульс, тыныс алу жиілігі, сана деңгейі).

**Студент істей білуі тиіс:**

- Жедел жағдайларда науқастың жағдайын жүйелі
- Өмірге қауіп төндіретін жағдайларды анықтау және алғашқы көмек көрсету.
- Науқасты қауіпсіз түрде тұрақтандыру және қажет болған жағдайда шұғыл медициналық көмекті шақыру.

**4.Негізгі сұрақтар:**

1. Жарақат алған және қан тамырларында патологиясы бар науқастың өмірлік маңызды белгілерін қалай бақылау керек?
2. Қан тамырларындағы патологиясы бар науқастарда тромбоэмболияның алдын алу үшін қандай шараларды қолданасыз?
3. Жарақаттан кейінгі және тамырлық бұзылыстары бар науқаста ауырсынуды және асқынуларды басқарудың тиімді әдістері қандай?

**5. Білім берудің және оқытудың әдістері (шағын топтар, пікірталас, жағдайлық есептер, жұптасып жұмыс істеу, презентациялар, кейс-стади және т.б.):**

1. Тақырып бойынша сұрақтарды колдана отырып, тақырыпты талдау.
2. Кіші топтармен жұмыс істеу.
3. ТСО-дан қолдану ( ПК, мултимедиалық проектор) сабақ тақырыбын презентациялау.
4. Ситуациялық есептерді шешу.
5. Тақырып бойынша тестерді шешу**.**

**6. Әдебиеттер:** Соңғы бетті қараңыз.

**7.Оқыту және оқыту әдістері:**

Дәріс: шолу
Презентация, реферат, тест, глоссарий.

**8. Бақылау (сұрақтар, тесттер, есептер және т.б) ұсыныстар.**

**Тесттер**:

1. Жарақаттан кейінгі науқаста шоктың алғашқы белгісі қандай?
A) Температураның көтерілуі
B) Қан қысымының төмендеуі
C) Жүрек соғуы баяулауы
D) Терінің қызаруы
2. Қан тамырлары патологиясы бар науқаста тромбоэмболияның алдын алу үшін ең тиімді әдіс:
A) Белсенді жаттығулар
B) Ауырсынуды бақылау
C) Диета
D) Инфузиялық терапия
3. Жарақат алған науқасқа алғашқы көмек көрсетудің басты мақсаты:
A) Қан кетуді тоқтату және инфекцияның алдын алу
B) Науқасты тыныштандыру
C) Жаттығу жасау
D) Дәрігерді шақыру
4. Қан тамырлары бұзылған науқаста бақылауға алынбайтын көрсеткіш:
A) Пульс
B) Қан қысымы
C) Тері түсі
D) Ауырсыну сезімі
5. Жарақаттан кейінгі науқаста декубитусты болдырмау үшін ең маңызды шара:
A) Орнын үнемі өзгерту
B) Дәрігерді шақыру
C) Қатты жаттығулар жасау
D) Тамақты көбейту
6. Жарақат алған науқаста ауырсынуды бағалаудың ең тиімді әдісі:
A) Науқасты бақылау арқылы сөзсіз бағалау
B) Ауырсынуды бағалау шкаласын қолдану
C) Дәрігердің пікірін ғана тыңдау
D) Тек визуалды бақылау
7. Қан тамырлары патологиясы бар науқаста перифериялық қан ағымын тексеру үшін:
A) Қан қысымын өлшейді
B) Пульсті тексеру
C) Температураны тексеру
D) Ауырсынуды бағалау
8. Жарақат алған науқаста қан кетуді тоқтату үшін қолданылатын әдіс:
A) Инфузиялық терапия
B) Тікелей қысым жасау
C) Ауырсынуды бақылау
D) Тыныс жаттығуы
9. Жарақат және қан тамыр патологиясы бар науқаста асқынулардың алдын алу үшін қолданылатын шара:
A) Науқасты үнемі бақылау және қозғалысын жоспарлау
B) Тамақты азайту

C) Дәрігерді шақырмау
D) Тек тыныштық беріп отыру
10. Жарақаттан кейінгі және тамырлық бұзылыстары бар науқаста реабилитацияның негізгі мақсаты:
A) Функцияны қалпына келтіру және қозғалысты жақсарту
B) Тек қан қысымын өлшеу
C) Ауырсынуды жою
D) Медициналық құжатты толтыру

**Ситуациялық есеп**

Пациент 60 жаста, варикоздық веналар мен атеросклероз тарихы бар, соңғы аптада аяққа жарақат алды. Науқас ауырсынуға, ісікке шағымданады, тері бозарып, пульс жиі, бірақ тыныс алу қалыпты. Науқас орнынан қозғала алмайды.

**Сұрақтар:**

1. Науқастың өмірлік маңызды белгілерін қандай ретпен бағалауға болады?
2. Жарақатқа байланысты қан кетуді тоқтату үшін қандай іс-әрекеттерді орындау керек?
3. Науқаста тромбоэмболия қаупін төмендету үшін қандай шараларды қолдануға болады?
4. Асқынуларды болдырмау үшін науқастың қозғалысы мен орнын қалай басқаруға болады?
5. Науқастың ауырсынуын және психологиялық жағдайын қалай қолдау керек?

## 14- сабақ

**1. Тақырып:** Күтімді қажет ететін науқастарға арналған тамақтану пирамидасы.

**2. Мақсаты** Студенттерге күтімді қажет ететін (жасы ұлғайған, әлсіз, аурудан кейінгі қалпына келу кезеңіндегі) науқастардың дұрыс тамақтану қағидалары мен тамақтану пирамидасының құрылымын түсіндіру, оны тәжірибеде қолдануға үйрету.

**3. Студент білуі тиіс:**

- Тамақтану пирамидасының құрылымын және оның сатыларының маңызын (дәнді дақылдар, көкөніс-жемістер, ақуыздар, сүт өнімдері, майлар т.б.);
- Күтімді қажет ететін науқастардың тамақтану ерекшеліктерін (энергетикалық құндылық, жеңіл сіңімді тағамдар, дәрумен мен минерал тепе-теңдігі);
- Сұйықтық режимі мен тағамның консистенциясын таңдаудың маңызын;

**Студент істей білуі тиіс:**

- Науқастың жасына, жағдайына және ауру түріне сәйкес тағам рационын жоспарлау;
- Тамақтану пирамидасы бойынша күнделікті мәзір үлгісін құрастыру;
- Рациондағы тағамдардың тепе-теңдігін бағалау және жетіспейтін нутриенттерді анықтау.

**4.Негізгі сұрақтар:**

1. Тамақтану пирамидасының негізгі сатылары қандай және олардың әрқайсысының рөлі неде?
2. Күтімді қажет ететін науқастардың тамақтануы неге ерекше назарды қажет етеді?
3. Науқастың жағдайына байланысты тамақтану пирамидасын қалай бейімдеуге болады?

**5. Білім берудің және оқытудың әдістері (шағын топтар, пікірталас, жағдайлық есептер, жұптасып жұмыс істеу, презентациялар, кейс-стади және т.б.):**

1. Тақырып бойынша сұрақтарды колдана отырып, тақырыпты талдау.
2. Кіші топтармен жұмыс істеу.
3. ТСО-дан қолдану ( ПК, мултимедиалық проектор) сабақ тақырыбын презентациялау.
4. Ситуациялық есептерді шешу.

5. Тақырып бойынша тестерді шешу**.**

**6. Әдебиеттер:** Соңғы бетті қараңыз.

**7.Оқыту және оқыту әдістері:**

Дәріс: шолу

Презентация, реферат, тест, глоссарий.

**8. Бақылау (сұрақтар, тесттер, есептер және т.б) ұсыныстар.**

**6. Әдебиеттер:**

**Негізгі әдебиеттер:**

1. Мамандандырылған медбикелік күтімді ұйымдастыру мед. колледждер мен училищелерге арналған оқу құралы / Н. Ю. Корягина [ж. б.]; ред. басқ. З. Е. Сопина; жауапты ред. С. Қ. Мұратбекова; қаз тіліне ауд. А. Р. Құспанова, Б. Т. Алпыспаева ; РФ білім және ғыл. министрлігі. - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2015. - 432 бет

2. Дәлелді мейіргер ісі негіздері [Мәтін] : оқу құралы / Ж. Б. Бекбергенова [т. б.]. - Қарағанды : АҚНҰР, 2020. - 163 б. с.

3. Основы доказательной сестринской практики [Текст] : учебное пособие / Ж. Б. Бекбергенова [ и др.]. - Караганда : АҚНҰР, 2020. - 202 с

4. Алибаева, Г. А. Безопасность и качество в сестринском деле [Текст] : учебное пособие / Г. А. Алибаева, В. А. Петренко, Д. З. Утеулиева. - Қарағанды : Medet Group, 2021. - 220 с.

5. Қаныбеков, А. Емшара және таңу бөлмелерінің мейірбикелерінің іс - әрекеттері: оқулық / А. Қаныбеков, А. Қаныбекова. - Алматы : Эверо, 2017. - 200 бет. с.

6. Адилова, Л. М. Мейіргердің манипуляциялық әрекетінің алгоритмдері: оқу құралы = Алгоритмы сестринских манипуляций : учебное пособие/- М. : "Литтерра", 2016. - 248 бет.

**Қосымша әдебиеттер**

1. Паллиативтік көмек: оқу - әдістемелік құрал / А. А. Сейдахметова [т/б.]. - Шымкент : ОҚМФА, 2016. - 101 бет.

2. Нурманова, М. Ш. Сборник стандартов сестринских технологий по дисциплине "Основы сестринского дела" - Қарағанды : ЖК "Ақнұр", 2013

**7.Интернет-ресурс**

1. Мамандандырылған медбикелік күтімді ұйымдастыру [Электронный ресурс] : мед. колледждер мен училищелерге арн. оқу құралы / Н. Ю. Корягина [т/б.] ; қазақ тіл. ауд. А. Р. Куспанова. - Электрон. текстовые дан. (42.7Мб). - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2015. - 432 б.

2. Адилова, Л. М. Мейіргердің манипуляциялық әрекетінің алгоритмдері [Электронный ресурс] : оқу құралы = Алгоритмы сестринских манипуляций : учеб. пособие / Л. М. Адилова. - Электрон. текстовые дан. (39.5Мб). - М. : "Литтерра", 2016. – 248 б.

**7.Оқыту және оқыту әдістері:**

Дәріс: шолу

Презентация, реферат, тест, глоссарий.

**8. Бақылау (сұрақтар, тесттер, есептер және т.б) ұсыныстар.**

**Тесттер**:

**1.** Тамақтану пирамидасының ең төменгі сатысында орналасқан тағамдар тобы:

A) Майлар

B) Ақуыздар

C) Дәнді дақылдар және нан өнімдері

D) Сүт өнімдері

**2.** Күтімді қажет ететін науқастардың тағамы қандай болуы тиіс?

A) Қатты және жоғары калориялы

B) Жеңіл сіңетін және толыққұнды

C) Тәтті және майлы

D) Өте тұзды

**3.** Пирамиданың ортаңғы сатысында қандай тағамдар орналасады?
A) Көкөністер мен жемістер
B) Тәтті тағамдар
C) Майлар
D) Сусындар
**4.** Күтімді қажет ететін науқастардың тәуліктік сұйықтық мөлшері шамамен:
A) 300–500 мл
B) 1–1,5 литр
C) 4–5 литр
D) 200 мл
**5.** Қалпына келу кезеңіндегі науқасқа неғұрлым пайдалы тағам:
A) Қуырылған ет
B) Көкөніс сорпасы
C) Тәтті бәліш
D) Майлы соус
**6.** Күтімді қажет ететін науқастарға ұсынылмайтын тағам түрі:
A) Жеңіл сіңетін ботқалар
B) Қуырып дайындалған тағамдар
C) Буға піскен көкөністер
D) Сұйық сорпалар
**7.** Тамақтану пирамидасының жоғарғы сатысында орналасатын тағамдар тобы:
A) Майлар мен тәттілер
B) Сүт өнімдері
C) Көкөністер
D) Нан өнімдері
**8.** Ақуыздың негізгі көзі болып табылатын тағамдар:
A) Көкөністер
B) Жемістер
C) Ет, балық, жұмыртқа
D) Майлар
**9.** Гипертониямен ауыратын науқастарға ұсынылады:
A) Тұз мөлшерін азайту
B) Тәтті тағамдар көбейту
C) Майлы ет жеу
D) Газдалған сусындар ішу
**10.** Күтімді қажет ететін науқастарға тамақ беру кезінде маңызды қағида:
A) Бір реттік көп мөлшерде беру
B) Тәулігіне 4–6 рет аз-аздан беру
C) Тағамды ыстық күйде беру
D) Тағамның түсіне көңіл бөлмеу

**Ситуациялық есептер**

70 жастағы науқас инсульттен кейін төсек тартып жатыр. Тәбеті төмен, жұтыну қиындаған.

**Сұрақтар:**

1. Бұл науқасқа тағамды қандай консистенцияда беру керек?
2. Қандай тағам түрлері ұсынылады және қандайлардан бас тарту қажет?
3. Тамақтану пирамидасы бойынша мәзірдің негізгі компоненттері қандай болуы тиіс?